

====kusttellingen====

Hoogwatertellingen noordkust

NIEUWSBRIEF 1
telling MEI 1989

Jan van 't Hoff

Sinds jaar en dag worden langs de Groninger kust hoogwatertellingen gehouden (in het kader van landelijke en internationale tellingen), waaraan verscheidene Avifauna-leden meedoen. Tot nu toe ontvingen alleen de tellers nieuwsbrieven met de telresultaten. Vanaf nu zal de tekst van deze nieuwsbrieven als vaste rubriek in de Grauwe Gors worden opgenomen, zodat ook anderen er kennis van kunnen nemen. Daarbij gaat het niet om een droge opsomming van telgegevens: enkele opvallende resultaten worden er uitgelicht en in breder verband (bijv. toe- of afname over de jaren) besproken.

Inleiding

Over de werkwijze bij de coördinatie zijn in januari 1989 op een overleg, waarbij o.a. Wim Weijman, Piet Zegers, Kees van Scharenburg en ondergetekende aanwezig waren en waarbij nieuwe coördinatoren voor de kusttellingen werden gezocht, de volgende afspraken gemaakt. Jaarlijks vinden er drie hoogwatertellingen plaats: één in het voorjaar (mei), één in het najaar (oktober) en één in de winter (januari). Deze laatste telling maakt deel uit van de internationale waterwildtelling. Het verschil met de laatste jaren is dat er nu in vaste maanden geteld wordt.

Bernhard Spaans, Aart van der Spoel en Wim Woudman organiseren de tellingen, verzamelen de waarnemingen van de tellers en sturen die door aan de landelijke coördinator Piet Zegers. Piet verwerkt het zaakje per polder op het telformulier en berekent de soorttotalen en het absolute totaal. Deze lijst stuurt hij naar

de PPD Groningen, waar ondergetekende de belangrijkste resultaten interpreteert en deze met de tellijst in de vorm van een nieuwsbrief doorstuurt naar de tellers. Piet gebruikt de gegevens voor het landelijk overzicht.

De resultaten van de mei-telling

In de mei-telling van 1989 zitten een aantal opmerkelijke waarnemingen. De belangrijkste zijn wel de ongekend hoge aantallen, t.o.v. voorgaande mei-tellingen, van rotgans, kluut, eidereend en zwarte ruit. Ook zilvermeeuw, bonte strandloper, scholekster en kemphaan bereiken hoge aantallen. Daarentegen is het aantal bontbekken buitengewoon laag. De afname bij de oeverloper zet zich ook dit jaar door. In tabel 1 zijn de gegevens van deze soorten vergeleken met de soortgemiddelden en -maxima in mei vanaf 1978. Ook de 1%-normen en de overschrijdingen daarvan zijn gegeven, voorzover bekend.

Van deze soorten is bij de kluut sprake van een duidelijke toename in mei vanaf 1982 (fig. 1). De aantallen zijn in mei '89 het vijfvoudige van die in 1982. Ook bij de broedvogels is sprake van een sterke toename (fig. 2). Tabel 2 laat zien dat de uitbreiding van de kolonies vooral in de Negenboerenpolder, de Linthorst-Homanpolder en Noordpolder heeft plaatsgevonden. Deze ontwikkeling past in het beeld van de toename van de NW-europese populatie in de laatste 10-15 jaar (Ruitenbeek, 1985; Engelmoer & Blomert, 1985), maar staat in schril contrast met de achteruitgang van de kluut in de Dollard en de Lauwersmeer. De afname in de Dollard kan worden toegeschreven aan de verandering in het beheer bij het Groninger Landschap, waardoor als gevolg van een geringere inscharing van vee de zeeaster zich de laatste jaren explosief heeft uitgebreid. De achteruitgang in de Lauwersmeer heeft andere oorzaken (m.n. een voortgeschreden successie), maar is de laatste paar jaar vooral het werk van de vos (mond. med. N. Beemster).

tabel 1. Overzicht van de soorten die in mei 1989 in zeer hoge of juist zeer lage aantallen voorkomen langs de Noordkust, vergeleken met mei-tellingen tussen 1977-1988.

	mei 1989	normoversch. (..) = 1% norm	mei 1978-1989 gem. ± standaard deviatie	max. voor 1989
Rotgans	11690	5.8 (2000)	3900 ± 3290	4125 ('87)
Kluut	2529	3.9 (650)	1033 ± 698	1400 ('85)
Eidereend	1270			
Zwarte ruiter	468	1.9 (250)	161 ± 168	340 ('78)
Zilvermeeuw	3177		1210 ± 979	2000 ('78)
Bonte str.l.	29204	1.2 (25000)	19838 ± 11635	39500 ('78)
Bontbek	21	- (2250)	687 ± 714	1800 ('85)
Oeverloper	9		20 ± 13	49 ('78)

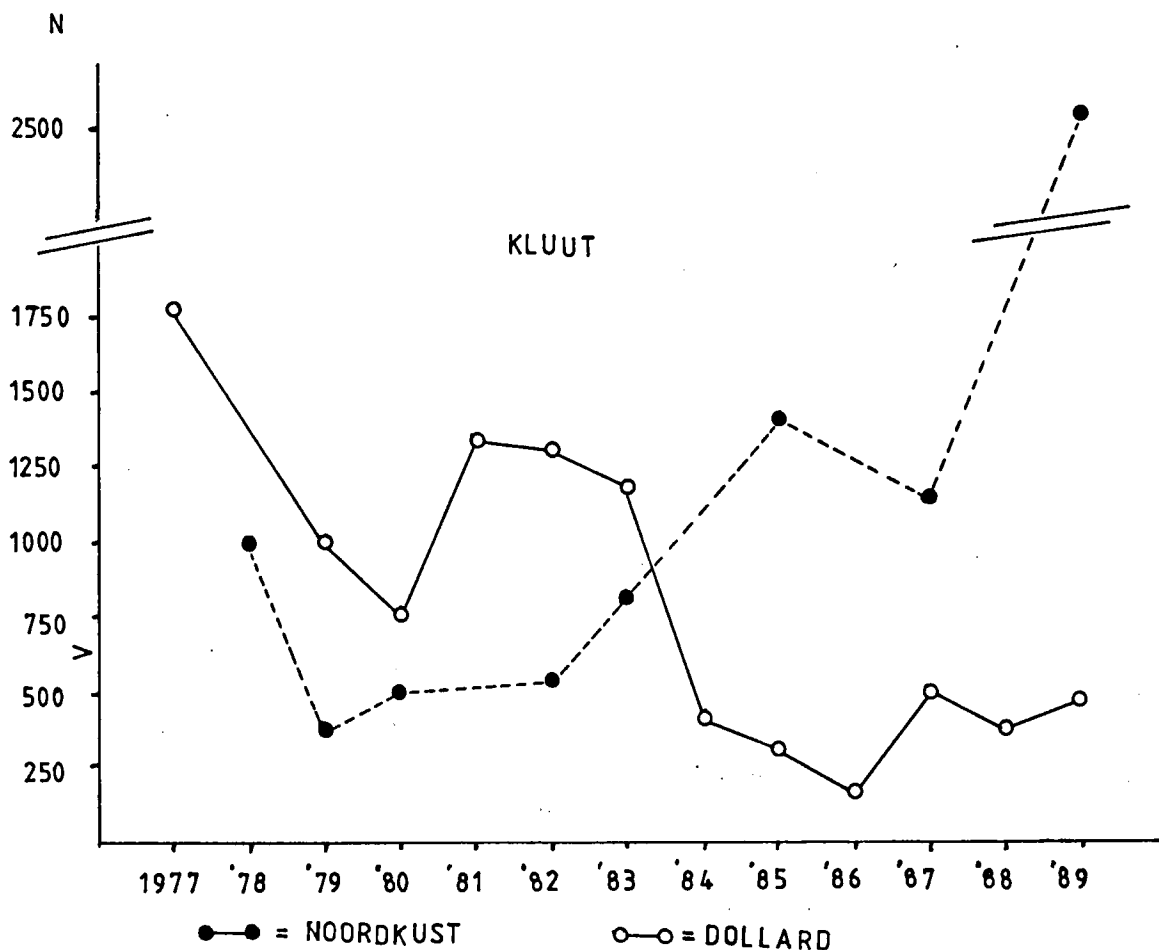

fig. 1. Aantalsverloop van de kluut (niet-broedvogels) aan de Noordkust en Dollard in mei tussen 1977 en 1989. De pijl geeft de 1%-norm aan. Bronnen: mededelingen wadvogelwerkgroep Groningen, Dollard 1988 en 1989: mond. med. Han de Boer.

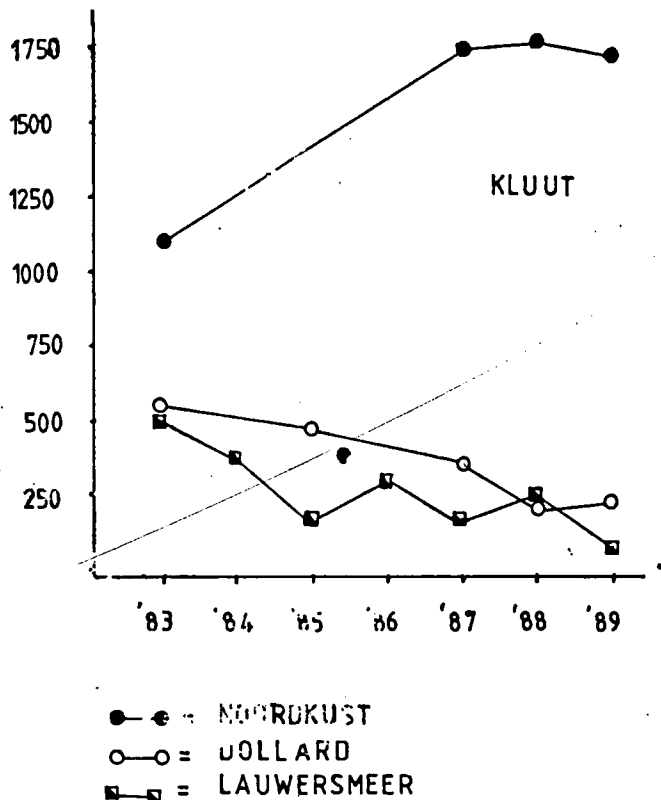

fig. 2. Ontwikkeling van de broedpopulaties van de kluut aan de Noordkust, aan de Dollard en in de Lauwersmeer tussen 1983 en 1989.

Bronnen

Noordkust:

als tabel 2; 1983: opgegeven is de geschatte buiten- en binnendijs broedende populatie. In 1983 is echter alleen buitendijs gekarteerd. Op grond van de gegevens uit 1987 t/m 1989 is de binnendijs klutenpopulatie op 20% geschat.

Dollard:

1983: mond. med. C. Smit (RIN);
 1985: Van Belkum & Esselink (1986);
 1987 t/m 1989: als tabel 2.

Lauwersmeer:

1983: Altenburg, W. et al. (1985);
 1987 t/m 1988: waarnemingen N. Beemster in werkgroep koloniebroeders (1988, 1989);
 1989: mond. med. N. Beemster.

Tabel 2 geeft een overzicht van het aantal binnen- en buitendijs voorkomende broedparen van de kluut in verschillende jaren per polder.

tabel 2. Het aantal broedparen van de kluut per polder in 1983 en 1987 t/m 1989. De aantallen uit 1983 hebben betrekking op buitendijs paren, die uit 1987 t/m 1989 op binnen- en buitendijs broedgevallen.

	1983	1987	1988	1989
Westpolder	34	74	50	42
Juliana	240	129	128	214
Negenboeren	217	595	615	445
L.H.-polder	186	446	432	388
Noord	96	292	457	475
Lauwer	135	94	41	67
Emma	12	98	30	46
Eems	?	20	26	-

Bronnen

1983: Van Scharenburg (1985);
 1987 en 1988: werkgroep koloniebroeders (1988, 1989);
 1989: mond. med. Kees Koffijberg.

Andere soorten die een duidelijke toename vertonen aan de Noordkust in mei zijn rotgans (fig. 3), scholekster en zilvermeeuw (fig. 4). Bij de scholekster speelt deze toename vanaf 1980 en bij de zilvermeeuw vanaf 1983. In de broedtijd zijn de aantallen scholeksters aan de kust overigens veel lager dan in de rest van het jaar! De zilvermeeuw broedt op een enkel paar na niet aan de Noordkust.

Het hoge aantal zwarte ruiters aan de Noordkust kan een gevolg zijn van de gunstige teldatum in de eerste week van mei. Zwarte ruiters trekken zo snel door dat de getelde aantallen sterk afhankelijk zijn van de teldatum. Waarschijnlijk ligt de doortrekpiek in het voorjaar rond 6 mei. Uit de Dollard is hetzelfde verschijnsel bekend in juli (mond. med. Berend Voslamber).

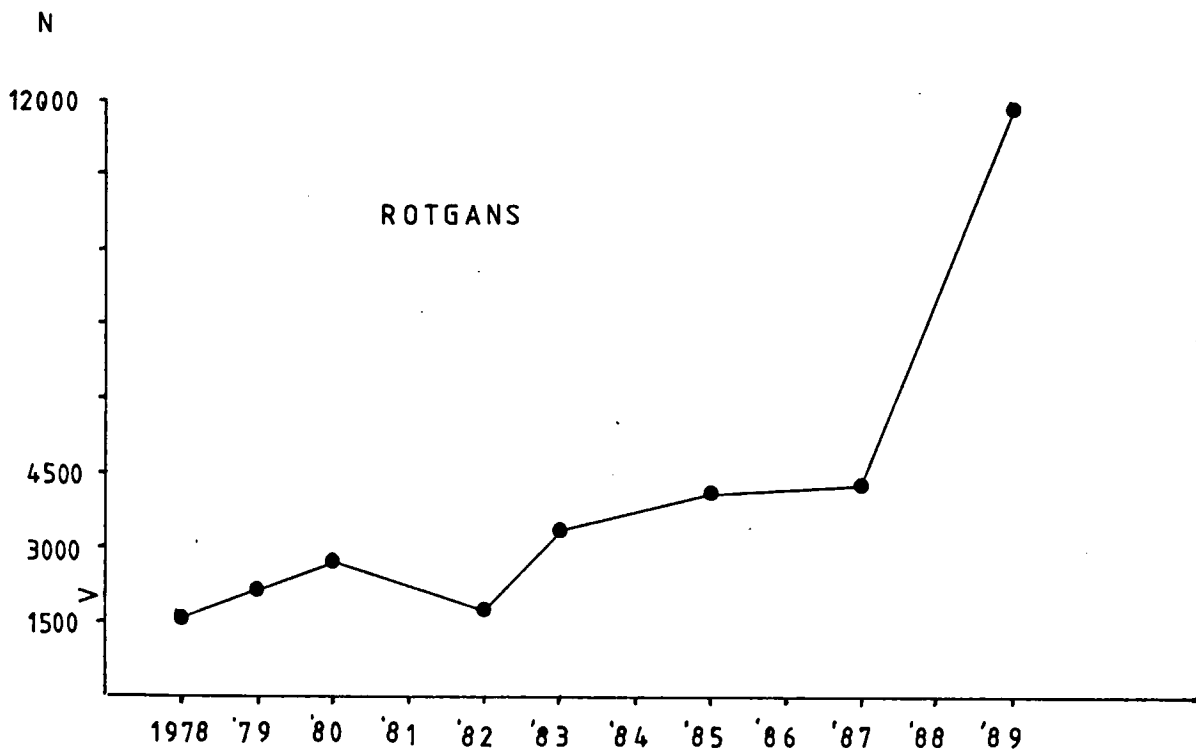

fig. 3. Aantalsverloop van de rotgans aan de Noordkust in mei tussen 1978 en 1989. De pijl geeft de 1%-norm aan.

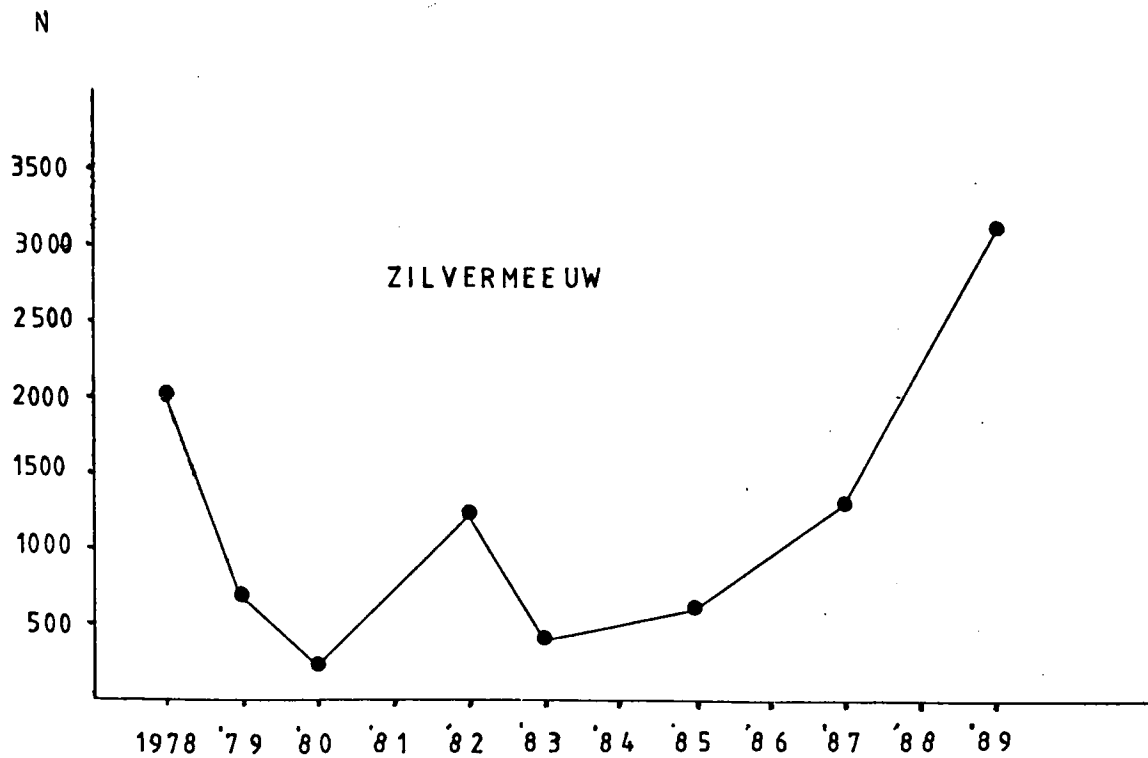

fig. 4. Aantalsverloop van de zilvermeeuw aan de Noordkust in mei tussen 1978 en 1989.

Tabel 3 vermeldt de soorten die de 1%-norm aan de Noordkust overschrijden, maar waarvan de aantallen overeenkomen met het mei-gemiddelde over de jaren 1978-1989.

tabel 3. Overzicht van de soorten die in mei 1989 de 1%-norm overschrijden, maar waarvan de aantallen niet afwijken van het mei-gemiddelde.

	mei 1989	normoversch. (..) = 1% norm	mei 1978-1989 gem. ± standaard deviatie	max. voor 1989
Zilverplevier	7577	5.1 (1500)	6660 ± 2217	10500 ('78)
Rosse grutto	11778	1.7 (7000)	8754 ± 4117	14000 ('87)
Scholekster	9957	1.4 (7100)	7995 ± 2624	9000 ('85)

Literatuur

Altenburg, W., N. Beemster, P. Esselink, D. Prop & H. Visser (1985): Ontwikkeling van de broedvogelbevolking van het Lauwersmeer in 1978 - '83. *Limosa* 58, no 4: 149-161.

Beemster, N., K. Borrius & D. Prop (1986): De broedvogels van het Lauwersmeer in 1985. RIJP, Lelystad.

Van Belkum, J. & P. Esselink (1986): Broedvogeltelling kluut in de Dollard in 1985. *Limosa* 59, no 4: 189-191.

Engelmoer, M. & A.M. Blomert (1985): Broedbiologie van de kluut langs de Friese Waddenkust, seizoen 1983. RIJP-rapport 39, Lelystad.

Van Dijk, K., H. & K. Koffijberg (1988): Broedvogelinventarisatie van kluut, plevieren, meeuwen en sterns in Groningen in 1987. Mededeling no 1 van de werkgroep koloniebroeders. *Grauwe Gors* 16, no 2: 7-15.

Koffijberg, K. & K. van Dijk (1989): Broedvogelinventarisatie van kluut, plevieren, meeuwen en sterns in Groningen in 1988. Mededeling no 2 van de werkgroep koloniebroeders. *Grauwe Gors* 17, no 1: 28-36.

Ruitenbeek, W. (1985): De kluut. *KNNV-med.* no 169.

Van Scharenburg, K. (1985): Broedvogels van de noordelijke kwelders. *Grauwe Gors* 13, no 3: 6-11.

Smit, C.J. & W.J. Wolff (1981): *Birds of the Wadden Sea*. Rotterdam.

Wadvogelwerkgroep Groningen: mededelingen no 1 t/m 28, 1976-1988.

Adres auteur:

Stadsweg 65
9918 PL GARRELSWEER